

УДК 368.02 (477)

СИДОРЕНКО О.О., СПІВПОШУКАЧ

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Проведено ретроспективний аналіз становлення та розвитку страхового ринку в Україні з виділенням етапів розвитку. Проаналізовано вимоги законодавства до сфери страхування на кожному з виділених етапів та виявлено фактори, як позитивного, так і негативного впливу на розвиток ринку страхових послуг. Наведено основні тенденції та перспективи розвитку страхування в Україні та запропоновано шляхи подолання негативних факторів впливу на розвиток страхового ринку України.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страховик, страхувальник, етапи розвитку страхового ринку, фактори впливу, тенденцій розвитку.

I. Вступ. В Україні страховий ринок існував і в період СРСР, але був представлений одним страховиком-монополістом, тому початком розвитку страхового ринку в сучасному його розумінні, вважається 1991 рік, в якому наша держава отримала незалежність, свободу дії та демократію, але в той же час і значну кількість проблем. Це й розірвання встановлених не одним десятиліттям виробничо – технологічних, економічних, організаційних, соціальних, науково – технічних та інших зв'язків між підприємствами, інститутами, науково – дослідними центрами і нарешті суспільством, оскільки всі вони опинилися по різні сторони кордону.

З отриманням незалежності кількість ризиків, яким піддавалися суб'єкти економічних відносин у процесі своєї діяльності збільшувалася. При цьому держава, яка тільки почала своє становлення не могла бути гарантом усунення різноманітних наслідків різних надзвичайних подій. А в свою чергу відсутність достатнього рівня засобів для усунення наслідків вище згаданих подій у більшості вітчизняних підприємств і громадян робило їх незахищеними перед імовірними нещасними випадками. Все це і стало об'єктивною передумовою

виникнення страхового ринку України, адже лише страхування може забезпечити захист усіх суб'єктів економічних відносин. Так, вчений Фурман В.М. [9] наголошує на тому, що у розвинених країнах світу особливу увагу приділяють розв'язанню проблем страхування, пов'язуючи їх з такими важливими критеріями, як соціальна стабільність, соціальна згода, гарантії високого рівня життя, забезпечення ефективного інвестиційного процесу в економіці країни. Так, економіка за рахунок інвестицій страховиків динамічно розвивається, а суспільство є стабільним та соціально захищеним.

II. Постановка завдання. Метою статті є уточнення процесу становлення та розвитку страхового ринку України. Основними завданнями статті є: ретроспективний аналіз становлення та розвитку страхового ринку; виявлення факторів негативного впливу та формування шляхів їх подолання; виявлення тенденцій та перспектив розвитку страхового ринку. Для здійснення дослідження використовувався метод порівняння (для визначення відмінностей у нормативних документах), аналіз і синтез (зроблені висновки про стан страхування в Україні), графічні прийоми (для ілюстрації інформації).

III. Результати. Становлення українського страхового ринку відбувалося в тяжкій, як економічній, так і політичній, ситуації і що саме найголовніше – в умовах відсутності власного страхового законодавства та органу державного нагляду за страховою діяльністю [5].

Страховий ринок – це сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється акт їх купівлі – продажу [7].

Нами проведено ретроспективний аналіз становлення та розвитку страхового ринку України в період незалежності з виділенням етапів розвитку.

Так, провідні вчені в сфері галузі страхування такі як: Александрова М.М., Головка А.Т., Горбач Л.М., Осадець С.С., та інші [3,5,6,7] у своїх працях виділяють наступні етапи: Перший 1991 – 1993 рр.; Другий 1993 – 1996 рр.; Третій з 1996 по 2001 рік та Четвертий з 2001 по сьогоднішні дні.

Наведемо порівняльну характеристику цих етапів у таблиці 1.

Характеристика розвитку страхового ринку України

Чинники страхового ринку	Етапи розвитку страхового ринку України			
	I 1991-1993р.	II 1993-1996р	III 1996-2001 р.	IV з 2001 р.
Рівень інфляції	Високий	Гіпер - інфляція	Середній	Нищий, від середнього
Кількість компаній	Понад 1000	800 – 500	300 - 283	283 – 450 (прогноз на 2008 рік)
Страхові послуги	Стандартизовані	3 варіантами	Диференційовані	диференційовані/ складні
Мінімальний розмір статутного фонду	-	5 тис. дол. США	100 тис. євро для українських страховиків та 500 тис. євро для страховиків з іноземним капіталом	1,5 млн. євро для страховиків життя та 1 млн. євро для страховиків інших ризиків
Ліцензування	Відсутнє	Впровад - жується	Застосовується	Застосовується та удосконалюється
Наявність наглядового органу	Відсутній	Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю	Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю	З 2002 року Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України
Максимальна частка іноземних осіб у статутному фонді страховика	Не обмежена	Не більше 20%	Не більше 49%	Обмеження скасовано у 2001 році.
Лояльність споживачів	Середня	Середня	Незначна	Незначна, але є покращення
Наявність інституту страхових брокерів	Відсутній	Відсутній	Зародження	Поступовий розвиток

Джерело: Складено автором за даними наведеними у [1,2,3,4,5,11,12].

Отже, перший етап характеризується невпорядкованим страховим законодавством, відсутністю органу нагляду за страховою діяльністю, значною інфляцією, яка постійно збільшувалася. Також відбулося зростання кількості страхових компаній, які з однієї точки зору поклали край багаторічній монополії Держстраху, а з іншої точки зору, за відсутності жорсткого контролю за рівнем статутних фондів та платоспроможності страховика, призвели до

того, що новостворені страхові компанії не мали необхідних ресурсів для виконання взятих на себе зобов'язань, чим дуже підірвали рівень довіри населення до них та зокрема до всієї системи страхування [5].

Тому необхідною передумовою подальшого розвитку страхового ринку з огляду на значущість страхування в соціально – економічному розвитку держави було створення спеціалізованого законодавства про страхування.

Саме з прийняттям у травні 1993 року Декрету Кабінету Міністрів України «Про страхування» [1] і розпочався другий етап, який характеризується створенням у 1993 році Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю та початком нагляду за страховою діяльністю, введенням ліцензування, встановленням вимог до мінімального розміру статутного фонду, частки іноземних юридичних та фізичних осіб у статутному фонді страхових компаній, що призвело до самоліквідації страхових компаній заснованих на іноземному капіталі [7], які можна віднести до позитивних. Серед негативних факторів, що гальмували розвиток ринку страхування діяли такі як: гіперінфляція; недостатній рівень законодавчо встановленого мінімального розміру статутного фонду, що дозволяло залишатися на ринку значній кількості неплатоспроможних страхових компаній, що лише поглиблювало недовіру до страхування. Отже, Декрет хоч і приніс велику кількість позитивних змін, але ще не забезпечував достатньої правової бази в сфері страхування, особливо в питаннях щодо платоспроможності страховика. Ринок страхування у цей час залишається мало розвинутим, про що свідчать дані наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Показники страхового ринку України на другому етапі

Показники	Роки			Темп росту, %	
	1993	1994	1995	94/93	95/94
Обсяг страхового ринку стосовно до ВВП, %	0,63	1,2	0,45		
Страхові премії, тис. грн.	9375	144180	244360	1538	169
Страхові виплати, тис. грн.	4517	95414	144272	2112	151
Рівень виплат, %	48	66	59	x	x
Страхові резерви на 1.01, тис. грн.	4801	49339	65216	1027	132
Обсяг сплачених статутних фондів на 1.01, тис. грн.	-	5114	22573	-	441
Балансовий прибуток, тис. грн.	-	16408	25000	-	152

Джерело: [5]

З таблиці 2 можна зробити наступні висновки:

- ринок є мало розвиненим, про що свідчить його обсяг стосовно ВВП, який на протягом даного етапу становить приблизно 1 % (в той час, як у розвинутих країнах світу цей показник коливається в межах 8 – 12 % [4]);
- темп росту отриманих страхових премій і виплачених страхових відшкодувань більший, ніж темп росту страхових резервів, що є нелогічним, бо саме за рахунок страхових резервів повинні покриватися страхові виплати, а отже вони повинні формуватися швидшими темпами (залежність має бути зворотною);
- обсяг сформованих страхових резервів є меншим, ніж сума виплачених страхових відшкодувань, що взагалі є неприпустимим і свідчить про неплатоспроможність страховиків та недосконалість законодавства на той період.

В доказ того, що ринок в той період був мало розвинутий свідчить той факт, що весь ринок страхових послуг 1995 року був менший, ніж одна з найбільш потужних страхових компаній сьогодення, що діють на території України, наприклад така, як « ІНГО Україна» дані якої наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Показники діяльності компанії «ІНГО Україна» за 9 місяців 2007р.

Показники	Сума
Страхові премії (без державного обов'язкового страхування), тис. грн.	301373,3
Страхові виплати, тис. грн.	118912,5
Рівень виплат, %	39,5
Страхові резерви на 1.09.2007р, тис. грн.	156491,6
Обсяг сплачених статутних фондів на 1.01, тис. грн.	158438
Чистий прибуток, тис. грн.	14652,4

Джерело: Узагальнено на основі інформації сайту ЛСОУ в рамках відкритого страхування [12].

Отже, значна кількість проблем на законодавчому рівні та недовіра до страхових компаній, як з боку населення, так і з боку юридичних осіб мало значний вплив на розвиток страхового ринку і призводило до малих обсягів страхових премій та нерозвиненості ринку страхування. Все це вимагало

рішучих дій, в першу чергу з боку держави, спрямованих на розвиток страхового ринку та виводу його на достатній рівень.

Держава в особі її законодавчої та виконавчої влади уже з врахуванням власного історичного досвіду та власних помилок, а також з врахуванням міжнародного досвіду інших держав в сфері страхування приступила до формування вже більш упорядкованого законодавства, яке сприяло витісненню з ринку неплатоспроможних компаній та залишенню лише страховиків, які могли б виконувати взяті на себе зобов'язання, чим значно покращували б довіру до них, як суб'єкта страхових відносин та страхового ринку зокрема.

Результатом діяльності держави щодо формування якісно нового законодавства стало прийняття в 1996 році Закону України «Про страхування» [2]. З цієї дати почався третій етап розвитку страхового ринку в Україні.

Третій етап характеризується значними змінами законодавства в сфері страхування, а саме:

- посиленням вимог щодо розміру статутного фонду страховиків, збільшенням його до рівня 100 тисяч євро;
- збільшення вимог до страхових компаній, що мають іноземний капітал шляхом встановлення для них мінімального розміру статутного фонду у розмірі 500 тисяч євро та обмеженням іноземної частки в загальному розмірі статутного капіталу на рівні 49 %;
- вперше було розмежовано ліцензування життя та ризикових видів страхування;
- упроваджено визначення технічних резервів та резервів страхування життя і встановлення вимог про відповідність цим резервам зобов'язань взятих на себе страховиками;
- конкретизовано вимоги до договорів і правил страхування, було визначено і таким чином легалізовано багато страхових понять, таких як страховий продукт, аварійні комісари, актуарії, страхові посередники, значно збільшилися вимоги до платоспроможності страховика та інше [7].

На даному етапі, також була розроблена і затверджена спеціалізована бухгалтерська звітність. Метою її створення було отримання достовірної інформації про основні показники діяльності окремо взятих страхових компанії та ринку страхування загалом шляхом її групування і найголовніше, було отримано реальну змогу визначати, аналізувати та вивчати основні тенденції та перспективи розвитку страхування в Україні.

Підтвердженням зацікавленості держави в розвитку страхування було прийняття та ухвалення урядом Програми розвитку страхового ринку України на 1998 – 2000 роки.

Сукупність всіх цих змін в основному була спрямована на витіснення з ринку страхових компаній, які своєю діяльністю тільки дискредитували страховий ринок, і вже на кінець 1997 року на страховому ринку України залишилось 240 страхових компаній [4].

Основні показники діяльності страхового ринку України на третьому етапі, що відбувався з 1996 року по 2001 рік, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4

**Основні показники діяльності страхового ринку
України за 1996 – 2001 роки**

Показники	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Обсяг страхового ринку стосовно до ВВП, %	0,39	0,44	0,77	0,89	1,26	1,48
Страхові премії, тис. грн.	317811	408401	789159	1164126	2136350	3030507
Страхові виплати, тис. грн.	147311	129182	177845	360919	407127	424205
Рівень виплат, %	46	32	23	31	19,1	13,9
Частка премій, відданих у перестраховування, тис. грн.	55450	63060	238531	451169	952129	1492472
Сформовані страхові резерви на 31.12, тис. грн.	92681	159838	447692	537041	959000	1185156
Обсяг сплачених статутних фондів на 31.12, тис. грн.	64210	118656	150595	327872	511000	1036877
Балансовий прибуток, тис. грн.	42380	94880	179812	234034	259592,5	674340,2

Джерело: за даними [5]

Протягом 3 етапу розвитку страхового ринку в Україні спостерігаються лише позитивні його зміни: постійно збільшується обсяг страхового ринку

стосовно ВВП, розмір страхових премій, розмір сформованих страхових резервів та сплаченого статутного фонду, постійно зростає прибуток страховиків, що підтверджує значущість проведених законодавчих змін і є реальним індикатором правильності обраної державою політики, щодо розвитку страхового ринку України.

Слід відмітити, що в досліджуваному періоді рівень страхових виплат є на дуже низькому рівні, і у 2001 році знаходиться на рівні 13,9 %. При цьому у світовій практиці ситуація на страховому ринку вважається незадовільною, якщо рівень виплат нижчий ніж 70 %. Тобто, страховий ринок в Україні не забезпечує своєї головної функції, спрямованої на захист населення, а лише турбується про власний прибуток.

Наступний етап характеризується удосконаленням страхового законодавства. Таким удосконаленням стало прийняття 7 листопада 2001 року нової редакції Закону «Про страхування», яке і почало четвертий етап розвитку страхового ринку України, який триває.

Так, було встановлено наступні вимоги:

- страховики, які займаються видами страхування іншими, ніж страхування життя, протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом формують мінімальний статутний фонд у розмірі 500 тис. євро, протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом - 1 млн. євро;
- страховики, які займаються страхуванням життя формують статутний фонд у сумі не менше 750 тис. євро протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом та 1,5 млн. євро протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом;
- до новостворених страховиків, які займаються страхуванням життя, мінімальний розмір статутного фонду встановлюється в сумі 1,5 млн. євро. Для страховиків, які займаються страхуванням іншим, ніж страхування життя – 1 млн. євро;
- скасовано обмеження на частку іноземних фізичних чи юридичних осіб

у статутному капіталі українських страховиків.

Проаналізуємо стан, основні тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України на останньому етапі.

Основні показники розвитку страхового ринку в Україні на четвертому етапі наведено у таблиці 5.

Аналізуючи основні показники діяльності страхових компаній України за 2002 – 2006 роки, не можна не відмітити, що зміни внесені до законодавства на цьому етапі відіграли важливу роль у процесі розвитку Українського страхового ринку. Так, за цей час намітилися такі тенденції:

- постійне і з року в рік зростання частки страхових премій отриманих від страхування життя, і відповідно зменшення частки страхових премій отриманих від інших видів страхування;
- найбільшу питому вагу у загальній вартості страхових премій займає добровільне майнове страхування (на протязі всіх досліджувальних періодів близько або більше 80 %);
- постійне зростання вартісних показників за недержавним обов'язковим страхуванням, не в останню чергу за рахунок зростання обсягів страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- доля державного обов'язкового страхування залишається мізерною (близько 0,5 %) і майже не розвивається;
- відбувається постійне зростання оплачених статутних фондів;
- темп росту страхових резервів перевищує темп росту отриманих страхових премій, тобто збільшується фінансова стійкість страховиків;
- на протязі усіх років спостерігається частка перестраховування більша ніж 40 %, що вказує на залежність страхових компаній від перестраховиків.

Проте, страхування в Україні й досі більш, ніж на 90 % представлене ризиковими видами. Вкрай нерозвиненим залишається страхування життя, як за кількістю компанії, що займаються страхуванням життя (таблиця 6), так і за питомою вагою страхових премій від страхування життя в загальній вартості страхових премій від усіх видів страхування (таблиці 5,7).

Основні показники страхового ринку за 2002 – 2006 роки

Види страхування	2002 рік		2003 рік		2004 рік		2005 рік		2006 рік	
	Абсолютна величина, млн. грн.	Питома вага, %	Абсолютна величина, млн. грн.	Питома вага, %	Абсолютна величина, млн. грн.	Питома вага, %	Абсолютна величина, млн. грн.	Питома вага, %	Абсолютна величина, млн. грн.	Питома вага, %
Страхові премії від всіх видів страхування, у т.ч:	4442,1	100	9135,3	100	19431,4	100	12 853,5	100	13 830,0	100
Страхування життя	23,9	0,5	72,9	0,8	186,9	1,0	321,3	2,5	450,8	3,3
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	4418,2	99,5	9062,4	99,2	19244,4	99,0	12 532,2	97,5	13 379,2	96,7
Добровільне особисте страхування	257,6	5,8	368,2	4,1	414,6	2,1	520,1	4,0	723,4	5,2
Добровільне майнове страхування	3413,8	76,9	7734,4	84,7	16612,7	85,5	10 526,1	81,9	11 114,5	80,4
Добровільне страхування відповідальності	341,2	7,7	451,3	4,9	1567,2	8,0	472,6	3,7	490,7	3,5
Недержавне обов'язкове страхування	350,5	7,9	459,6	5,0	562,1	2,9	931,1	7,2	954,2	6,9
- в тому числі страхування ЦВВТЗ	-	-	184,6	2,0	241,8	1,2	558,9	4,3	578,1	4,2
Державне обов'язкове страхування	55,1	1,2	48,9	0,5	87,8	0,5	82,3	0,6	96,3	0,7
Страхові виплати по всім видам страхування	543,1	x	860,6	x	1540,3	x	1894,2	x	2599,6	x
Сформовані страхові резерви на 31.12	1898,2	x	3775,0	x	8272,2	x	5045,8	x	6014,1	x
Обсяг сплачених статутних фондів	1550,5	x	3523,9	x	5514,5	x	6691,2	x	8391,2	x
Частка перестраховання	x	47	x	59	x	60	x	47	x	41

Джерело: зведено автором за даними Держфінпослуг [11]

**Кількість страхових компаній у Державному реєстрі
фінансових установ у 2005 – 2006 роках**

Показники на кінець року	2005 рік	2006 рік
Кількість страхових компаній (СК)	398	411
В тому числі СК “non – life ”	348	356
В тому числі СК “ life ”	50	55
В тому числі СК с іноземним капіталом	58	66

Джерело: за даними Держфінпослуг [11]

Дані таблиці 5 свідчать, що частка страхових премій від страхування життя у загальній вартості страхових премій від усіх видів страхування у 2005 році складала 2,5 %, в 2006 році – 3,3 %. В той час, як у розвинутих країнах світу цей показник знаходиться на рівні більшому 40 % (таблиця 7).

**Показники отриманих страхових премій найбільших
національних ринків страхування, млрд. дол.**

Назва країни	Ризикові види страхування	Страхування життя	Питома вага страх. життя, %	Всього
США	625838	517074	45	1142912
Японія	100523	375958	79	476481
Великобританія	100629	199612	66	300241
Франція	68162	154058	69	222220
Німеччина	107026	90225	46	197251

Джерело: за даними ЛСОУ [12]

До позитивних результатів розвитку вітчизняного страхового ринку належать: реальне зростання обсягів страхових операцій з усіх видів страхування (за винятком 2005 р.), структурні зміни на користь добровільного особистого страхування, страхування життя; зростання показників фінансової надійності страховиків.

Отже, на сучасному етапі для вітчизняного страхового ринку характерними є тенденції: зростання капіталізації страховиків; укрупнення страхових компаній, проникнення у сферу страхування банківського та фінансово-промислового капіталу; поступальне зростання обсягів зібраних страхових премій; зниження рівня збитковості страхового ринку; активізації іноземних

інвесторів (відзначимо, що за даними Держфінпослуг, за підсумками першого півріччя 2007 року в Україні було зареєстровано 81 страхова компанія з іноземним капіталом (18% усіх зареєстрованих страховиків), з яких 10 страхових компаній зі 100% - ним іноземним капіталом. При цьому іноземні інвестиції в капітал українських страховиків склали 1,245 млрд. грн.. Для порівняння, за підсумками першого півріччя 2006 року в Україні діяло 66 страховиків з іноземним капіталом, а інвестиції нерезидентів в їх статутні фонди склали 1,094 млрд. грн. [8]

В той же час є і негативні тенденції розвитку страхового ринку в Україні. Так, можна виділити таку негативну тенденцію - з припливом іноземних капіталів збільшилась плинність кадрів українських страховиків у регіонах. Так, перехід персоналу з однієї компанії в іншу негативно відбивається на системі взаємодії з партнерами та клієнтами. Покидаючи попереднє місце роботи, співробітник забирає з собою і клієнтів [10]. Ця тенденція призводить до погіршення якості надання послуг страховими компаніями, які вимушені поспішно шукати заміну втраченому спеціалісту, яка не завжди є рівноцінною. Знижується якість управління, обліку та контролю у середині страхової компанії, що негативно впливає на її ефективне функціонування.

Проаналізувавши становлення та розвиток страхового ринку України нами було виявлено та узагальнено, дві групи факторів, які мали значний вплив на розвиток страхування. Перша група це фактори впливу, що виникла на рівні клієнтів страхових компаній (населення та юридичних осіб), друга – на рівні страхових компаній. Поділ на дані групи не є випадковим, а впливає з суті страхового ринку, на якому з однієї сторони стоїть продавець (страхова компанія), а з іншого покупець страхової послуги. Для наочності та більш спрощеного сприйняття наведемо фактори впливу на рисунку 1.

Для того, щоб ринок страхування продовжував розвиватися необхідно провести заходи по усуненню вище наведених чинників впливу, при чому ці заходи повинні розробляти і впроваджувати не лише держава в особі її органів,

а й усі інші суб'єкти страхового ринку, такі, як страхова компанія, страховий брокер, актуарії та інші.

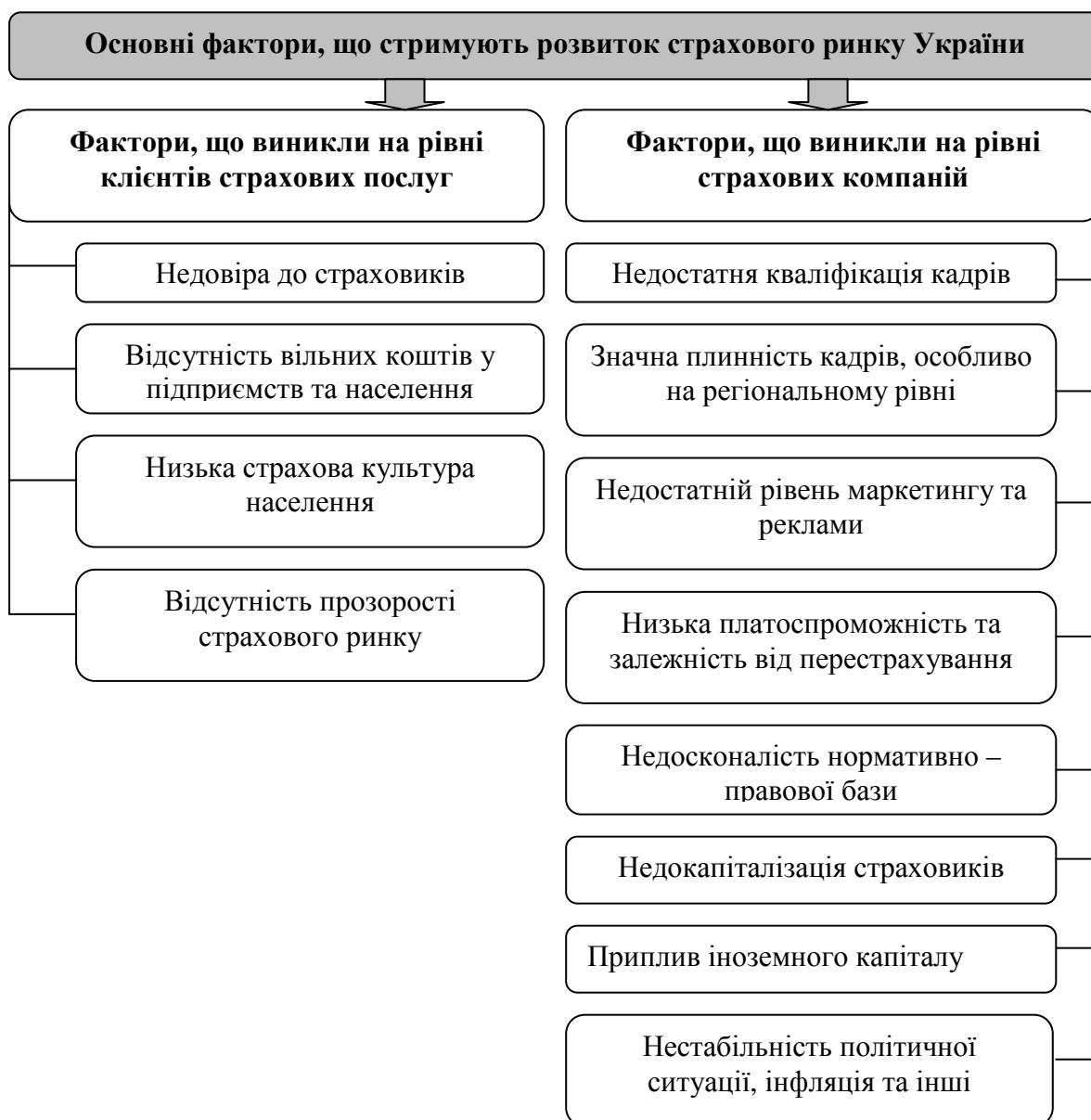

Рис. 1. Основні негативні фактори, що стримують розвиток страхового ринку України

Наприклад, для подолання проблеми недовіри до страховиків можна запропонувати наступні заходи:

1) з боку держави:

- продовження політики спрямованої на нарощення страховими компаніями рівня статутних фондів, шляхом встановлення шкали поступового його зростання, наприклад протягом найближчих десяти років;

- постійний аналіз та за необхідності удосконалення порядку формування, використання та розміщення страхових резервів, як найголовнішого з факторів забезпечення платоспроможності страховика;
- розробити рекомендований механізм оприлюднення страховиками не лише фінансової звітності, а й іншої інформації, яка може бути істотною при прийнятті клієнтом рішення щодо укладання страхового договору (наприклад кількість укладених страхових договорів, рівень відшкодованих страхових випадків, кількість позовів на страхову компанію, кількість страхових випадків, щодо яких було прийнято рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування, розмір та види активів, які використовуються страховиком для розміщення страхових резервів та інша інформація), а з метою мотивації до цього страхових компаній розробити, наприклад механізм формування та оприлюднення державою списків страхових компаній у засобах масової інформації, які відмовляються оприлюднювати таку інформацію. Чим по суті буде і визначатись ступінь довіри до страховиків безпосередньо з боку держави.

2) З боку страховиків:

- постійне покращення якості послуг, що надаються з врахуванням індивідуальних потреб кожного клієнта;
- повідомлення клієнтів про зміни розміру статутних фондів, органів керівництва тощо;
- відкриття власних сайтів та формування на них форумів для обговорення найбільш часто запитуваних питань, пояснення умов різних видів страхування (підвищує обізнаність клієнтів), і що саме найголовніше наближення до клієнта та формування страхової культури клієнта;
- формування рейтингу страхових компаній в Україні, з їх постійним оприлюдненням;

- розвиток страхового брокерства, як одного з засобів покращення страхової культури як страховиків, так і страхувальників.

Також не можна не відмітити, що вже на сьогоднішній день страхові компанії здійснюють кроки до збільшення довіри з боку клієнтів. Так, наприклад, Лігою страхових організації у 2007 році було започаткована програма «Відкритого страхування», в рамках, якої на сайті Ліги розміщуються інформація про основні показники діяльності страхових компанії в Україні. Що правда участь у ній прийняла дуже мала кількість страхових організації. За страхуванням життя 16 страховиків, серед яких: ЗАТ «АЛІКО АІГ Життя»; ЗАТ СК «ТАС»; ЗАТ «УСК Дженералі Гарант Страхування життя»; ЗАТ «УАСК АСКА – ЖИТТЯ» та інші, по ризиковому страхуванню – 19 страхових компаній, зокрема «Дженералі Гарант страхування», «ІНГО Україна», «Європейський страховий альянс», «Українська страхова група» [12].

Зауважимо, що подолання негативних факторів, які були виділені нами на рівні клієнтів є першочерговими, адже на нашу думку саме їх сукупність і стримує розвиток в Україні найбільш перспективної та потенційно найважливішої галузі страхування, такої як страхування життя. Так, на доказ перспективності страхування життя свідчить той факт, що в Україні проживає близько 7% населення Європи, а частка вітчизняного страхового ринку в загальноєвропейському обсязі страхових послуг становить лише 0,06%, [4].

Так для того щоб вивести страхування життя з кризового стану необхідно здійснити ряд наступних заходів: зробити можливим використання полісу по страхуванню життя як заставу при одержанні кредитів під покупку автомобілів, побутової техніки тощо; при укладанні договору надати можливість клієнту (страхувальнику) самостійно обирати можливі напрямки використання утворених ним резервів.

Другим за важливістю на наш погляд фактором, що має значний вплив на розвиток страхування в Україні, є приплив іноземного капіталу. Причому однозначно не можна сказати чи, є він негативним чи позитивним. Так, з одного боку зростання присутності компаній з іноземним капіталом на

території України призводить до поступової втрати державою контролю за коштами, що були акумульовані такими страховиками і скоріш за все будуть виведені з Українського обороту за кордон, а з іншого боку прихід іноземного капіталу є однією з необхідних умов до інтеграції України у світове співтовариство, також збільшується рівень конкуренції, якість страхових послуг, що надаються, зростає страхова культура страховиків і саме найголовніше платоспроможність страхових компаній, що в свою чергу приводить до росту довіри до страхового ринку України.

Щодо проблем, пов'язаних з низькою кваліфікацією кадрів, її плінністю, то тут страховикам необхідно докласти зусиль, спрямованих на покращення системи освіти в Україні, причому не тільки за рахунок створення власних навчальних центрів для підготовки та перекваліфікації власного персоналу, а й шляхом направлення коштів на фінансування наукових досліджень та розробок у сфері страхування.

IV. Висновки. Незважаючи на позитивні зрушення, які відбувалися в останні роки, серед яких можна виділити: зростання капіталізації страховиків; укрупнення страхових компаній, поступальне зростання обсягів зібраних страхових премій; зниження рівня збитковості страхового ринку; активізації іноземних інвесторів, галузь страхування в Україні треба серйозно удосконалювати, стимулювати та розвивати враховуючи її теперішній стан, а також соціальне значення та притаманний страховому ринку потужній інвестиційний потенціал.

Перспективи розвитку ринку страхування України залежатимуть не тільки від кількісного чи якісного складу ринку, а й від подальшого удосконалення законодавчої бази, що регулює не тільки сферу страхування, а і загалом всі види діяльності, зокрема розвитку недержавного пенсійного страхування, страхування життя, медичного страхування, іпотечного кредитування, діяльності банків та їх впливу на страхування, а також від створення сприятливої системи функціонування інституту страхових посередників, покращення страхової культури та підвищення довіри до страховиків.

Література

1. Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування» N 47-93 від 10.05.1993 року // www.rada.kiev.ua
2. Закон України «Про страхування» N 85/96-ВР від 07.03.1996 // www.rada.kiev.ua
3. Александрова М.М. Страхування: навчально – методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 280 с.
4. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 351 с.
5. А. Т. Головка, М. П. Денисенко, І.О. Ковтун, В.Г. Кабанов. Основи довгострокового страхування: Навч. посібник. – Алеута, 2007. – 444 с.
6. Горбач Л.М. Страхова справа: Навч. посібник. – 2 - ге вид., виправлене. – К.: Кондор, 2003. – 252 с.
7. Маргарита Ормоцадзе. Приход иностранных инвесторов вызвал рост «текучести» кадров украинских страховщиков в регионах // Деловая столица. – 3 июля 2007 года.
8. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – КНЕУ, 2002. – 599 с.
9. Фурман В.М. Страхові послуги для населення // Фінанси України. – 2005. – №4.
10. Юрий Гусев. Последняя разпродажа // Бизнес. – 2007. - № 48. – с. 68-70
11. <http://www.dfp.gov.ua/>
12. <http://www.uainsur.com/>